

NHỮNG ĐẶC ĐIỂM CƠ BẢN CỦA KINH TẾ TRUNG QUỐC NĂM 2007

NCV LÊ THU HÀ

Viện Kinh tế và Chính trị Thế giới

TS VIỆT HÀ

Trung tâm Châu Á - Thái Bình Dương Hà Nội

I. KINH TẾ TRUNG QUỐC NĂM 2007

Năm 2007 nền kinh tế Trung Quốc tiếp tục phát triển đầy ấn tượng với tỷ lệ tăng trưởng ở mức 2 con số (11,4%), kim ngạch thương mại gia tăng mạnh mẽ, thị trường chứng khoán sôi động, hoạt động tài chính ngày càng mở rộng. Sự phát triển kinh tế này giống như một cỗ xe tam mã phi với tốc độ nước đại. Ba con ngựa - đầu tư, tiêu dùng và xuất khẩu - đều ra sức tăng tốc, song cũng như nhiều năm trước, nhịp độ không đều nhau. Theo Cục Thống kê Trung Quốc, năm 2007 đầu tư tài sản cố định cả nước tăng 24,8% so với năm trước trong tình trạng là một số địa phương và ngành nghề đầu tư quá nhanh một cách mù quáng, riêng ngành nhà đất tăng 30,2%. Tiêu dùng năm vừa qua tăng chậm, tỷ lệ của tiêu dùng cuối cùng trong GDP giảm mạnh, từ trên 60% vào thập kỷ 1980 giảm

xuống chỉ còn khoảng 51%, còn mức đóng góp cho tăng trưởng kinh tế năm qua chỉ là 35% so với 50% của đầu tư. Xuất khẩu của Trung Quốc năm 2007 tăng với nhịp độ 25,7%, khiến số dư thương mại đạt mức kỷ lục 262,2 tỷ USD. Tình hình trên cho thấy nền kinh tế Trung Quốc năm vừa qua lại quá nóng và mất cân bằng, tiếp tục xu thế của những năm trước. Song năm 2007, nền kinh tế này vẫn có những đặc trưng riêng, có thể khái quát như sau:

1. “Hai cao” ở mức kỷ lục trong vòng một thập kỷ qua

“Hai cao” có nghĩa là nhịp độ tăng trưởng kinh tế và giá tiêu dùng đều rất cao.

Kinh tế tăng trưởng cao. Sự phát triển ngoạn mục của đất nước này với tốc độ tăng trưởng GDP đạt mức 11,4% và

có giá trị tổng cộng lên tới 24.661,9 tỷ NDT, xấp xỉ 3.400 tỷ USD, đã đóng góp tới 40% mức tăng trưởng của nền kinh tế thế giới. Đây là mức tăng hàng năm cao nhất của kinh tế nước này trong 13 năm qua, và là năm thứ 5 đạt mức tăng trưởng liên tục 2 con số. Nó làm cho tâm trạng của các tầng lớp nhân dân Trung Quốc là "trong mừng có lo, trong lo có mừng". Mừng vì kinh tế phồn vinh, lo vì phát triển quá nóng.

Tốc độ tăng trưởng năm 2007 đã vượt qua mức tăng "đáng nể" 11,1% trong năm 2006, Trung Quốc giữ vững vị trí thứ tư nhưng tiến sát Đức trong cuộc đua trở thành nền kinh tế lớn thứ ba trên thế giới. Theo số liệu của Ngân hàng Nhân dân Trung Quốc, tính đến cuối tháng 12/2007, dự trữ ngoại tệ của nước này đã lên tới 1.530 tỷ USD, tăng hơn 43% so với năm 2006 - là nước có dự trữ ngoại tệ lớn nhất thế giới. Bên cạnh đó, trong 5 năm qua, sản lượng vàng của Trung Quốc tăng trên 34%, chỉ riêng trong năm 2007 Trung Quốc đã phát hiện được 5 mỏ vàng lớn và đặc biệt lớn. Hiệp hội Vàng Trung Quốc cho biết sản lượng vàng của nước này năm 2007 đạt trên 270 tấn - mức cao nhất từ trước đến nay, đưa Trung Quốc trở thành nước sản xuất vàng lớn thứ 2 thế giới.

Sản xuất công nghiệp năm vừa qua tăng nhanh, giá trị sản lượng tăng 18,5%, trong đó các doanh nghiệp quốc hữu và quốc hữu khống chế cổ phần tăng 13,8%, doanh nghiệp tập thể tăng 11,5%, doanh nghiệp cổ phần tăng 20,6%. Lợi nhuận doanh nghiệp tăng 36,7%. Các ngành tăng trưởng nhanh và rõ rệt là:

ngành chế tạo thiết bị giao thông vận tải tăng 68,7%, ngành chế tạo thiết bị chuyên dụng tăng 61,4%, hóa dầu tăng 51,5%, than tăng 49,1%, gang thép tăng 47,2%, điện lực tăng 39%. Theo tờ tạp chí Mỹ Business Week, Trung Quốc đang vượt Mỹ về sản xuất các thiết bị điện tử. Máy tính, đồ điện gia dụng, điện thoại di động và các thiết bị giải trí điện tử do Trung Quốc sản xuất có giá trị lên tới 271 tỷ USD, doanh số xuất xưởng linh kiện bán dẫn đạt 73,8 tỷ USD.

Ngành công nghiệp thông tin của Trung Quốc đang có những bước phát triển vượt bậc, trở thành một trong những ngành công nghiệp trụ cột của nền kinh tế. Hiện nay Trung Quốc đang dẫn đầu thế giới về số lượng thuê bao điện thoại cố định và di động với 295,488 triệu máy cố định và 305,283 triệu máy di động, số người sử dụng Internet xấp xỉ 70 triệu người. Công ty tư vấn thị trường CCID (thuộc Trung tâm phát triển công nghệ thông tin Trung Quốc) là công ty tư vấn đầu tiên niêm yết trên thị trường chứng khoán Hồng Kông cho biết, thị trường trò chơi trên mạng năm 2007 ở Trung Quốc đã tăng trưởng với tốc độ 74,6%, đạt 11,4 tỷ NDT. Giá trị trao đổi thương mại điện tử trong năm 2007 đạt 18 tỷ NDT, tăng 68,9% so với năm 2006. Một chuyên gia hàng đầu của CCID cho biết: "Thương mại điện tử trong quá khứ chủ yếu gồm doanh số bán sách và đĩa, nay đã trở thành "sân chơi" cho nhiều sản phẩm hơn như bảo hiểm, thép, hoá chất... Khi các thương gia thường xuyên kinh doanh trên mạng - một hình thức giúp giảm đáng kể các chi phí - thì thương mại điện tử chắc chắn sẽ bùng

nỗ". Chuyên gia này đưa ra dự báo hoạt động quảng cáo trên mạng sẽ mở rộng thị trường Internet, do nhiều công ty tăng cường quảng cáo trong dịp Thế vận hội Olympic sắp tới.

Nhờ sự tăng trưởng nhanh chóng của công nghiệp, nhất là công nghiệp chế tạo, Trung Quốc đã trở thành "công xưởng của thế giới" bởi hàng hóa mang nhãn mác "Sản xuất tại Trung Quốc" tràn ngập tới từng góc ngách trên khắp thế giới. Theo Tân Hoa xã, đất nước này sản xuất tới 75% các thiết bị gia đình toàn cầu.

Sản xuất nông nghiệp năm 2007 tiếp tục phát triển ổn định. Diện tích gieo trồng lương thực, bông, cây có đường... tăng đáng kể. Đặc biệt năm 2007 sản lượng lương thực của Trung Quốc đạt mức kỷ lục là 501,5 triệu tấn, tăng 3,5 triệu tấn so với năm trước, là năm thứ tư tăng liên tục kể từ năm 1985. Nhiều loại nông sản khác cũng tăng sản lượng như bông, đường, chè, thịt bò, cừu, thủy sản... trong khi các sản phẩm như dầu ăn, thịt lợn, thuốc lá... bị giảm sút.

Thu hút vốn nước ngoài và thương mại quốc tế của Trung Quốc năm 2007 phát triển rất mạnh mẽ và nhanh chóng. Dòng tư bản nước ngoài chảy vào cao là một nguồn vốn quan trọng cho nền kinh tế quốc dân. Đặc biệt sau khi gia nhập WTO, dòng vốn nước ngoài chảy vào càng mạnh, biến Trung Quốc thành nước đứng thứ nhất thế giới, vượt cả Mỹ về thu hút dòng vốn đầu tư trực tiếp nước ngoài. Theo số liệu công bố của Chính phủ Trung Quốc, trong năm 2007, với mức sử dụng thực tế đầu tư trực tiếp của

các tổ chức phi tài chính nước ngoài đạt kỷ lục 74,8 tỷ USD trong khi xuất khẩu tăng 25,7% đạt 1.218 tỷ USD, nền kinh tế khổng lồ này đã tiếp tục đà phát triển như "vũ bão" cho dù giá năng lượng của thế giới gia tăng kỷ lục. Tốc độ phát triển của nền kinh tế Trung Quốc được thúc đẩy rõ rệt bởi hoạt động xuất khẩu tăng mạnh, sức mạnh của nguồn đầu tư nước ngoài và sự gia tăng nhanh chóng của các ngành công nghiệp. Trong năm 2007, ngành công nghiệp của Trung Quốc phát triển mạnh mẽ do nhu cầu xuất khẩu gia tăng và do sự phát triển vượt bậc của lĩnh vực bất động sản. Điều này khiến đầu tư và sản lượng của các ngành sắt thép, xi măng, kim loại... đều tăng quá nóng.

Số liệu chính thức của Trung Quốc cho biết thặng dư mậu dịch của nước này với phần còn lại của thế giới tăng xấp xỉ 50% trong năm 2007. Đó là lý do những cọ sát thương mại giữa Trung Quốc với các đối tác trở nên gay gắt hơn bao giờ hết, gây thêm áp lực với Trung Quốc trong việc tháo dỡ các rào cản về thương mại và để cho đồng Nhân dân tệ (NDT) tăng giá. Theo số liệu của Hải quan Trung Quốc, do nhập khẩu chỉ ở mức 955,8 tỷ USD nên tổng thặng dư mậu dịch của Trung Quốc năm 2007 đã tăng 48%, lên mức kỷ lục 262 tỷ USD, cho dù trong năm đã xảy ra hàng loạt vụ việc liên quan tới những lo ngại về chất lượng hàng hoá Trung Quốc từ đồ chơi, thuốc đánh răng cho đến thực phẩm. Thặng dư thương mại của Trung Quốc cũng tăng rất mạnh trong quan hệ mậu dịch với Mỹ và EU - hai đối tác lớn nhất của Trung Quốc. Trong đó, thặng dư thương

mại với EU đã tăng 46% và với Mỹ là 19%. Trung Quốc đã buộc phải áp dụng một số biện pháp để cân bằng thương mại. Cuối năm 2007, thặng dư mậu dịch của Trung Quốc bắt đầu giảm do nhập khẩu tăng mạnh hơn xuất khẩu. Đây là thời điểm Chính phủ Trung Quốc chính thức áp dụng các biện pháp hạn chế xuất khẩu thép và các sản phẩm khác.

Từ tháng 7/2007, Trung Quốc đã nhiều đợt xoá bỏ hoặc giảm hoàn thuế xuất khẩu, đáng kể là việc xoá bỏ 553 mục hoàn thuế xuất khẩu các sản phẩm tiêu hao nhiều năng lượng, nhiều chất thải gây ô nhiễm, tổn tài nguyên thiên nhiên và hạ thấp mức hoàn thuế xuất khẩu đối với 2.268 loại hàng hoá dễ dẫn đến dụn độ thương mại. Đồng thời Trung Quốc còn đặt ra hệ thống cấp phép xuất khẩu cho một số sản phẩm thép nhằm chấm dứt sự lộn xộn trong xuất khẩu thép, trong việc mở rộng sản xuất tràn lan trong nước và còn nhằm thực hiện tái cơ cấu và nâng cấp ngành thép. Theo số liệu của Tổng cục Hải quan Trung Quốc, năm 2007 nước này đã xuất khẩu được 62,63 triệu tấn thép cuộn, thấp hơn 63,7% so với năm 2006 và nhập khẩu 16,87 triệu tấn, giảm 8,8%. Như vậy Trung Quốc xuất khẩu ròng 45,76 triệu tấn thép trong năm 2007.

Thặng dư thương mại cao là nguyên nhân làm đồng NDT nóng lên, nó không chỉ kích thích lạm phát mà còn làm tăng thêm căng thẳng trong quan hệ thương mại với các đối tác. Kể từ khi Trung Quốc nới rộng biên độ tỷ giá đồng NDT, đồng tiền này đã tăng giá dần so với đồng USD, nhưng lại giảm giá 8% so với

đồng EURO. Đây là lý do khiến thâm hụt thương mại của châu Âu với Trung Quốc càng tăng. Năm 2007 kim ngạch thương mại của châu Âu với Trung Quốc vào khoảng 350 tỷ USD so với mức 250 tỷ USD của năm 2006, đồng thời mức thâm hụt thương mại cũng gia tăng. Để giảm bớt những bất đồng ngày càng tăng giữa hai bên do tình trạng mất cân đối thương mại song phương gây ra, trong buổi tiếp các quan chức phụ trách tài chính châu Âu ngày 28-11-2007, Thủ tướng Trung Quốc Ôn Gia Bảo đã lên tiếng khẳng định: Trung Quốc sẽ chủ động từng bước hoàn thiện cơ chế tỷ giá hối đoái đồng NDT và nỗ lực giải quyết vấn đề thâm hụt thương mại; cố gắng tăng cường nhập khẩu để thúc đẩy thương mại hai chiều trở nên cân đối. Ngoài ra, Trung Quốc và EU đã quyết định thiết lập cơ chế hợp tác kinh tế - thương mại cấp cao và trong nhiều lĩnh vực khác có liên quan tới kinh tế-thương mại, như bảo vệ môi trường, năng lượng, khoa học công nghệ cao...

Giá tiêu dùng tăng cao. Năm 2007, Trung Quốc đã phải đối phó với tỷ lệ lạm phát ngày một gia tăng. Chỉ số giá tiêu dùng (CPI) trong năm 2006 tăng 1,5% thì năm 2007 tăng tới 4,8% - mức cao nhất trong một thập niên qua và theo hướng tăng dần đều.

Tăng mạnh nhất là giá hàng tiêu dùng thiết yếu. Theo thống kê chính thức, giá thực phẩm tăng tới 12,3%, trong đó giá thịt lợn tăng tới 56%, gia cầm tăng 31,7%, giá trứng tăng 22,3%, giá nhà ở tăng 8,2%, buộc Chính phủ phải mở rộng sử dụng công cụ kiểm soát giá phi thị trường nhằm kiểm soát giá

cả, ổn định toàn bộ giá thực phẩm, kiềm chế giá xăng dầu và điện năng cũng như các mặt hàng tiêu dùng cơ bản khác, đồng thời đặt ngưỡng giá trần đối với phân bón, tăng hỗ trợ giá gạo và giá lúa mỳ. Theo các nhà kinh tế, việc kiểm soát này giúp bảo vệ những người nghèo và người lao động vốn phải chi tới một nửa số tiền thu nhập vào việc mua thực phẩm. Tuy nhiên, biện pháp kiểm soát giá lại chuyển gánh nặng sang người nông dân, ngăn cản họ tăng sản lượng lương thực và các hàng hoá khan hiếm khác, không có tác dụng kéo giá xuống. Thậm chí nếu duy trì biện pháp này lâu dài sẽ làm xiêu vẹo nền kinh tế. Theo ông Jing Ulrich, Chủ tịch phụ trách cổ phiếu Trung Quốc tại JP Morgan, để ổn định giá cả, về lâu dài Trung Quốc cần nới lỏng kiểm soát thị trường và tăng nhập khẩu, đảm bảo nguồn cung dồi dào về các mặt hàng cơ bản, thiết yếu. Trong năm 2007, để khống chế lạm phát và ngăn chặn tình trạng kinh tế phát triển quá nóng, Ngân hàng Trung ương Trung Quốc đã điều chỉnh chính sách tiền tệ từ "trung dung" vào đầu năm sang "thắt chặt nhẹ" vào giữa năm và "thắt chặt" vào cuối năm. Đó là một trong những lý do khiến trong suốt năm 2007, Ngân hàng Trung ương đã 10 lần đưa ra yêu cầu tăng dự trữ của các ngân hàng và 6 lần tăng lãi suất.

2. "Hai quả bom tấn" trong nền kinh tế Trung Quốc

"Quả bom tấn" thứ nhất chính là hiện tượng tăng giá tiêu dùng nhanh và liên tục theo hướng nhanh dần đều như đã nói ở trên, gây ra tình trạng "ba không"

trong giá cả ở Trung Quốc: không bình thường, không kiểm chế được, không chịu đựng được. Ở đây chỉ xin cung cấp thêm số liệu chi tiết về mức tăng giá tiêu dùng ở Trung Quốc năm qua.

Mức tăng giá tiêu dùng ở Trung Quốc các tháng năm 2007

Tháng 1	2,20%
Tháng 2	2,70%
Tháng 3	3,30%
Tháng 4	3,00%
Tháng 5	3,40%
Tháng 6	4,40%
Tháng 7	5,60%
Tháng 8	6,50%
Tháng 9	6,20%
Tháng 10	6,50%
Tháng 11	6,9%
Tháng 12	6,5%

"Quả bom tấn" thứ hai là sự bùng nổ của thị trường chứng khoán.

Nền kinh tế đông dân nhất thế giới này khiến cả thế giới phải sửng sốt bởi sự bùng nổ của thị trường chứng khoán (TTCK) trong năm 2007, với những đợt phát hành cổ phiếu lần đầu ra công chúng (IPO) đạt mức kỷ lục. Thị trường chứng khoán "rực lửa" của Đại lục đã khiến giá cổ phiếu của nhiều công ty đại chúng tăng tới vài ba lần trong một thời gian ngắn, trong đó phải kể đến đợt IPO của Tập đoàn dầu khí PetroChina, trang web thương mại điện tử Alibaba, các "đại gia" địa ốc Country Garden và Soho. Ngày 5-11-2007, ngay sau khi phát hành cổ phiếu lần đầu ra công chúng, giá trị thị trường của PetroChina đã vượt 1.000 tỷ USD, trở thành công ty dầu khí lớn

nhất thế giới - thế chỗ trước đây của ExxonMobil. Cùng với PetroChina, Trung Quốc còn có 4 công ty đứng trong số 10 công ty có giá trị thị trường lớn nhất thế giới là Chinalife, China Mobile, Ngân hàng Công thương Trung Quốc (ICBC) và China Petroleum and Chemical. Lần đầu tiên trong lịch sử, Trung Quốc đã có nhiều công ty vào hàng lớn nhất thế giới.

Trung tâm nghiên cứu và quản lý giá thị trường chứng khoán của Trung Quốc cho biết, trong năm 2007, giá trị thị trường trung bình của các công ty Trung Quốc đã niêm yết tăng 235% so với năm 2006, đạt 21,2 tỷ NDT (2,9 tỷ USD). TTCK Trung Quốc hiện là thị trường lớn thứ tư thế giới sau Mỹ, Nhật Bản và Anh.

•Thị trường chứng khoán Thượng Hải và Thâm Quyển đang rất sôi động, vượt lên trên các TTCK lớn khác trên thế giới. Khoảng hơn 60 triệu hộ gia đình ở Trung Quốc đang sở hữu cổ phiếu, bên cạnh đó là tỷ lệ rất cao cổ phiếu được giao dịch bởi các công ty và các tổ chức với nguồn vốn tự có. Tỷ lệ sử dụng vốn tự có để mua cổ phiếu cao bao nhiêu thì rủi ro đối với hệ thống tài chính thấp bấy nhiêu. Tuy nhiên, các chuyên gia vẫn rất lo ngại rằng sự bùng nổ của TTCK Trung Quốc chỉ là tình trạng bong bóng và có thể vỡ bất cứ lúc nào. Tháng 5-2007, Chính phủ Trung Quốc đã nỗ lực làm nguội thị trường bằng việc tăng thuế dán tem vào cổ phiếu chuyển nhượng gấp 3 lần, nhưng rủi ro của tình trạng bong bóng và phòng vẫn chưa bị loại bỏ.

Theo kết quả khảo sát vừa công bố của Hiệp hội Chứng khoán Trung Quốc, trong năm 2007, người có thu nhập thấp và trung bình ở Trung Quốc với mức thu nhập hàng tháng dưới 5000 NDT (688,7USD) đã chiếm gần 70% số nhà đầu tư chứng khoán trong nước. Gần 10% số nhà đầu tư mới không bao giờ nghĩ rằng họ có thể thua lỗ trên TTCK. Cuộc khảo sát cho biết có 32,7 triệu tài khoản chứng khoán mới mở trong năm 2007, gấp 10 lần con số của năm 2006, đưa tổng số dân đầu tư của Trung Quốc lên 136 triệu người. Cũng trong năm 2007, số nhà đầu tư cá nhân chiếm 48% tổng mức mua vào trên thị trường và 89% giá trị thị trường quỹ. Sự sôi động của TTCK và địa ốc ở Trung Quốc đã làm số tỷ phú mới ở nước này tăng vùn vụt. Song số người “thất điên bát đảo” và bỏ mạng vì TTCK cũng không phải là ít. Người ta lo ngại biến động xã hội cùng với biến động kinh tế do TTCK gây ra đã xuất hiện rõ rệt, dù cho nhà nước Trung Quốc lâu nay vẫn “ghé vai gánh chịu rủi ro” của TTCK, một hành vi mà nhiều người cho rằng rất không phù hợp với quy luật kinh tế, nếu không có biện pháp quản lý cơ bản, lâu dài thì nó không còn là quả bong bóng xà phòng mà sẽ là quả bom tấn đe dọa nền kinh tế nước này.

3. Sự thành công của chiến lược tài chính quốc tế

Cuộc khủng hoảng tài chính trên thị trường tín dụng Mỹ khiến nhiều tập đoàn tài chính tín dụng phương Tây gặp khó khăn, nhưng lại giúp Trung Quốc đặt chân vào thị trường có ảnh hưởng lớn, mà từ trước đến nay chỉ do Mỹ và

phương Tây chi phối. Sự sụt giảm cổ phiếu của các tập đoàn tài chính lớn mang lại nhiều cơ hội cho các nước có nền kinh tế mới nổi, đặc biệt là Trung Quốc. Trong vòng vài tháng, hàng loạt các ngân hàng lớn của phương Tây đã bị giới đầu tư Trung Quốc chạm tới như Blackstones, USB, Citigroup, BearSterns, Merrill Lynch... Ngân hàng quốc doanh hàng đầu Trung Quốc ICBC đã đề nghị mua lại một phần vốn ngân hàng Northern Rock của Anh. Trong năm 2007, Quỹ Đầu tư của nhà nước Trung Quốc cũng đã mua cổ phần trị giá 5 tỷ USD của Morgan Stanley - một công ty lớn nổi tiếng của Mỹ. Theo phân tích của các nhà kinh tế nước ngoài, chắc chắn đó không phải là những vụ đầu tư đơn lẻ, nhất thời hay đầu cơ mà nằm trong một chiến lược về tài chính đã được các nhà lãnh đạo Trung Quốc tính toán kỹ.

Trung Quốc đang nắm giữ số ngoại tệ dự trữ lớn nhất thế giới, và cũng đang sở hữu khoảng 1/3 đến 1/4 toàn bộ lượng trái phiếu kho bạc Mỹ. Mỗi tháng, dự trữ của nước này tăng từ 30-40 tỷ USD. Trung Quốc đã quyết định đầu tư một phần dự trữ ngoại tệ của mình vào các cổ phiếu để thu lợi nhuận lớn hơn, đồng thời cũng là để theo đuổi các mục tiêu dài hạn. Ở các nước đang phát triển, mục tiêu đầu tư của Trung Quốc là tập trung bảo đảm nguồn cung cấp nguyên liệu, nhất là năng lượng, còn tại các nước phát triển, mục tiêu đầu tư lại mang tính chiến lược nhằm giúp họ tìm kiếm chuyển giao công nghệ, tiếp cận kinh nghiệm quản lý, các hệ thống phân phối... trên thế giới.

Tranh thủ cuộc khủng hoảng tín dụng trên thị trường bất động sản Mỹ, Trung Quốc rất tích cực tham gia vào những tập đoàn tài chính phương Tây đang gặp khó khăn, cần đến nguồn vốn bổ sung từ bên ngoài. Trước chiến lược nhằm đặt chân vào các tập đoàn tài chính quốc tế của Trung Quốc, Chính phủ Mỹ buộc phải có biện pháp đối phó. Càng ngày mức độ đối phó càng quyết liệt hơn, mạnh mẽ hơn so với 2 năm trước đây, khi Thượng nghị Viện Mỹ đã phải bỏ phiếu để ngăn cản tập đoàn dầu lửa CNOOC của Trung Quốc mua lại hãng Unocal của Mỹ.

Để khai thác và sử dụng hiệu quả nhất nguồn dự trữ ngoại tệ khổng lồ của đất nước, Quỹ Đầu tư Trung Quốc chính thức đi vào hoạt động vào cuối tháng 9-2007 với tên gọi China Investment Corporation (CIC) với số vốn tương đối khiêm tốn là 200 tỷ USD, chỉ chiếm khoảng 1/7 nguồn dự trữ ngoại tệ của nước này. Theo các nhà phân tích, trong khi nền kinh tế Mỹ đang gặp sóng gió và đồng USD ngày càng sụt giá, Chính phủ Trung Quốc không chỉ muốn bảo vệ nguồn dự trữ ngoại tệ lớn của họ không bị tác động bởi sự trôi sụt của đồng USD mà còn tìm cách sinh lợi nguồn dự trữ này. Do vậy, Chính phủ Trung Quốc đã giao cho CIC nhiệm vụ đa dạng hoá hoạt động đầu tư dựa theo những kinh nghiệm đã thành công ở nước ngoài, như công ty Đầu tư chính phủ Singapore thành lập từ năm 1981 và hiện đang quản lý hơn 100 tỷ USD trên 40 quốc gia.

CIC chưa phải là quỹ đầu tư hàng đầu thế giới hiện nay, mà được xếp vào hàng thứ 4 hoặc thứ 5 thế giới, nhưng sự ra đời của CIC đã gây nhiều lo ngại ở phương Tây vì chắc chắn Trung Quốc sẽ tung tiền ra đầu tư vào các công ty tư nhân lớn của nước ngoài. Trước khi chính thức đi vào hoạt động, CIC đã đầu tư vào quỹ tín dụng Blackstone của Mỹ nhưng chỉ bỏ ra 3 tỷ USD, tức là tham gia chưa tới 10% vốn và không nắm quyền bỏ phiếu. Chính phủ Trung Quốc cũng tuyên bố họ sẽ chỉ tham gia vốn ở mức tối thiểu và sẽ không nắm quyền bỏ phiếu trong những công ty mà họ sẽ đầu tư. Tuy nhiên, nhiều quốc gia vẫn lo ngại Trung Quốc sẽ sử dụng CIC để thoả mãn cơn khát năng lượng và bù đắp nguồn tài nguyên thiên nhiên đang cạn kiệt dần của họ. Hơn nữa, trong 10 năm tới, số vốn 200 tỷ USD ban đầu của CIC có khả năng được nâng lên tới 10.000 tỷ USD, đủ khả năng mua lại nhiều tập đoàn hàng đầu của Mỹ. Các nhà kinh tế nước ngoài cho rằng, việc thành lập quỹ đầu tư này là nằm trong chiến lược xây dựng Trung Quốc thành một cực tài chính quan trọng tại khu vực Đông Nam Á và Trung Á.

Cho dù CIC đã nói rõ họ hoàn toàn độc lập với sự can thiệp của chính phủ và hoạt động trên nguyên tắc thuần túy thương mại, nhưng rõ ràng là, với sự ra đời của CIC, Trung Quốc sẽ có một trọng lượng tài chính mạnh hơn trên trường quốc tế và đây là bước phát triển tất yếu của một quốc gia đang vươn lên thành một trong những cường quốc kinh tế hàng đầu thế giới.

4. Những nguy cơ của nền kinh tế tăng trưởng nhanh vẫn không giảm bớt

Trong lịch sử phát triển kinh tế của thế giới, chưa có nước nào duy trì được tốc độ tăng trưởng kinh tế mạnh mẽ trong suốt 3 thập niên như Trung Quốc. Năm 2007 nhịp độ quá nóng 11,4% là ngoài dự kiến của các nhà lãnh đạo. Các vấn đề của một nền kinh tế quá nóng vẫn tiếp tục diễn ra.

- Nền kinh tế Trung Quốc đang đối mặt với tình hình hàng năm có thêm hàng triệu nhân công tham gia thị trường lao động song đồng thời cũng hết sức thiếu lao động lành nghề. Bộ trưởng Bộ Lao động và An sinh xã hội Trung Quốc Điền Bình Thanh đã phát biểu rằng, hàng năm có thêm khoảng 20 triệu người ở nông thôn về thành thị kiếm việc làm, và tình hình này sẽ còn kéo dài. Trong khi đó số việc làm được tạo ra tại các thành phố và khu đô thị chỉ có khoảng 12 triệu người mỗi năm. Theo Thủ tướng Ôn Gia Bảo "tạo đủ cơ hội về việc làm ở Trung Quốc - đất nước có số dân đông nhất thế giới - là một thách thức cực kỳ lớn". Tỷ lệ thất nghiệp đăng ký chính thức ở thành thị Trung Quốc năm 2007 là 4,6%, Chính phủ nước này đã phải chi 66,6 tỷ NDT (9,3 tỷ USD) dưới hình thức trợ cấp trong 5 năm qua để hỗ trợ chương trình tạo việc làm, giúp bình quân mỗi năm có trên 10 triệu việc làm mới và 8 triệu người nông thôn tìm được việc làm trong các ngành phi nông nghiệp.

Thất nghiệp là một trong những vấn đề ưu tiên cần giải quyết ở Trung Quốc

nhằm tránh nguy cơ bất ổn xã hội. Theo Bộ trưởng Điền Bình Thanh, biện pháp giải quyết vấn đề trên bao gồm cả việc khuyến khích những người có khả năng khởi nghiệp, đào tạo lại những công nhân có tay nghề lỗi thời; thực hiện chiến lược tạo việc làm và ưu tiên nội dung này trong quá trình phát triển kinh tế-xã hội; cải thiện chính sách tích cực tạo việc làm cũng như hệ thống cung cấp dịch vụ tìm kiếm việc làm; mở các khoá đào tạo ngành nghề; và lập hệ thống cảnh báo thất nghiệp sớm.

Trong vòng 5 năm tới, Trung Quốc sẽ có thêm khoảng 45 triệu người tham gia vào lực lượng lao động, tuy nhiên hầu hết trong số họ sẽ là lao động phổ thông, công nhân xây dựng với mức thu nhập chỉ khoảng 800 NDT (107 USD) mỗi tháng. Theo Hiệp hội Luật sư Trung Quốc, với 122.000 luật sư trong số 1,3 tỷ người dân, ngành luật Trung Quốc đang thiếu luật sư trầm trọng. Như vậy, để thực thi chiến lược "vươn ra nước ngoài", Trung Quốc đang vấp phải nguy cơ thiếu hụt nhân tài, thiếu hụt các chuyên gia, đặc biệt là trong lĩnh vực tài chính - khu vực được coi là giữ vai trò chủ đạo trong nền kinh tế thị trường. Việc thiếu lao động lành nghề, có kỹ thuật cao là bài toán khó đối với chính quyền các cấp ở Trung Quốc trong việc rút ngắn khoảng cách giữa nông thôn và thành thị, cũng như trong quá trình thực hiện mục tiêu xây dựng nông thôn hài hoà.

- Mức chênh lệch giàu nghèo giữa nông thôn và thành thị ngày càng gia tăng. Thu nhập bình quân đầu người tại các thành phố ven biển là 3000 USD, so với 300 USD tại khu vực nông thôn.

Theo báo chí nước ngoài, Trung Quốc hiện có hàng trăm tỷ phú song lại có khoảng hàng chục triệu nông dân với mức sống chẳng khác bao nhiêu so với 50 năm trước đây. Nhằm thu hẹp khoảng cách giàu nghèo, Trung Quốc đã hạ thấp mức thuế thu nhập đối với những người có thu nhập thấp và trung bình, đồng thời siết chặt giám sát đối với những người có thu nhập cao.

Chính sách trợ giúp tích cực của nhà nước đối với vấn đề "tam nông" chưa cải thiện được những khó khăn tích lũy lâu ngày của nông thôn Trung Quốc với hơn 700 triệu nông dân. Nhiều vùng nông thôn vẫn xơ xác hoang tàn, nông dân nghèo túng. Một nhà hoạt động chính trị viết rằng, chỉ cách thành phố Hợp Phi giàu có chừng 50 km, quang cảnh ở đây là, "Nếu bộ phim *Huyết chiến Đài Nhi Trang* được quay ở đây thì chẳng cần dàn dựng bối cảnh, chỉ cần bày thêm mấy xác chết là quay được rồi". Cho dù cảnh tượng trên không là quá phổ biến, nó cũng cho thấy việc xây dựng xã hội hài hoà ở Trung Quốc không hề đơn giản.

- Chủ trương phát triển kinh tế *vừa tốt vừa nhanh* chưa đi vào cuộc sống. Đại hội XVII ĐCS Trung Quốc tuy coi chủ trương này là biện pháp hàng đầu, các nhà lãnh đạo Trung Quốc cũng thực sự coi trọng biện pháp, song có thể là chưa đủ thời gian để ý tưởng đúng đắn đó đi vào cuộc sống, tạo ra những chuyển biến mới. Trước dư luận trong nước và đặc biệt là trước dư luận quốc tế, hình ảnh về sự phát triển ngoạn mục của kinh tế Trung Quốc bị hoen ố bởi nhiều vấn nạn mà nổi bật nhất là chất lượng hàng hoá

và ô nhiễm môi trường. "Tốt" vẫn là vấn đề khẩn thiết cần tập trung giải quyết. Theo Cục trưởng Cục thống kê Trung Quốc, "Đằng sau những con số về sự tăng trưởng nhanh chóng của nền kinh tế, chất lượng tăng trưởng kinh tế vẫn cần nâng cao. Hiện nay sự tăng trưởng nhanh chóng của nền kinh tế vẫn phải dựa vào buôn bán với nước ngoài, đầu tư của nước ngoài và phải trả giá bằng hao phí năng lượng cao, ô nhiễm cao và sức lao động giá rẻ. Sự tăng trưởng kinh tế theo mô hình phát triển theo chiều rộng và tăng số lượng, phải nhanh chóng sớm chuyển sang con đường phát triển theo chiều sâu và nâng cao chất lượng". Người Trung Quốc không khỏi buồn lòng vì năm 2007 là năm diễn ra hàng loạt các vụ thu hồi hàng hoá kém chất lượng đến từ Trung Quốc. Đã liên tiếp xảy ra những vụ scandal liên quan đến chất lượng và độ an toàn của các sản phẩm "Made in China". Người ta đã tìm thấy những hoá chất độc hại trong các sản phẩm do Trung Quốc sản xuất như đồ chơi trẻ em, chăn gối, thực phẩm, kem đánh răng... khiến giới tiêu dùng hết sức lo ngại. Ngoài ra, sự bành trướng quá nhanh các sản phẩm giá rẻ của Trung Quốc đang huỷ diệt nhiều hoạt động sản xuất công nghiệp nhẹ truyền thống của các nước phương Tây, khiến các nước này tìm mọi cách để tăng cường bảo vệ mậu dịch của họ, ngăn chặn các mặt hàng Trung Quốc, đặc biệt là những hàng hoá kém chất lượng đang tràn ngập thị trường châu Âu. Để đối phó, Chính phủ Trung Quốc đã nỗ lực cải thiện tình hình bằng tuyên bố 90% hàng xuất khẩu của họ đảm bảo tiêu chuẩn an toàn, đồng thời nghiêm khắc chấn chỉnh

hoạt động của các nhà sản xuất hàng hoá. Tuy nhiên, người Trung Quốc chưa thể tin tưởng và tự hào về chất lượng hàng hoá xuất khẩu, khi thực tế diễn ra là: 800 triệu tá sơ mi Trung Quốc đổi được 1 máy bay chở khách của phương Tây, xuất khẩu 1 đầu máy DVD được 1 USD lợi nhuận trong khi phải trả cho công ty nước ngoài 4 USD tiền bản quyền trí tuệ....

Chính sách phát triển quá mạnh và nhanh, không quan tâm đúng mức dẫn đến nạn ô nhiễm môi trường nghiêm trọng. Khoảng 300 triệu người ở Trung Quốc không tiếp cận được nguồn nước sạch cho sinh hoạt, 20% sông ngòi đang bị ô nhiễm nặng. Hơn 60% lượng nước của Trung Quốc bị nhiễm độc bởi các hoá chất và chất thải công nghiệp. Theo Ngân hàng thế giới (WB), trong số 20 thành phố bị ô nhiễm nặng nhất trên thế giới, có tới 17 thành phố là của Trung Quốc. Dân số đang gia tăng cũng góp phần làm cho tình trạng ô nhiễm ở nước này thêm trầm trọng. Chính phủ Trung Quốc đã áp dụng một số biện pháp để cải thiện tình hình ô nhiễm môi trường như đóng cửa hàng ngàn công xưởng gây ô nhiễm, phạt nặng những công ty không tuân thủ quy định về bảo vệ môi trường... Nhưng cho đến nay, tình trạng ô nhiễm không khí và nguồn nước ở Trung Quốc đã lên cao tới mức báo động, do việc chấp hành luật lệ bảo vệ môi trường ở các vùng, các địa phương, các nhà máy... rất kém, trong khi chính quyền trung ương có rất ít ảnh hưởng tới các giới chức địa phương. Nhiều công ty ở Trung Quốc sẵn sàng nộp phạt vì tiền phạt ít hơn rất nhiều so với chi tiêu để

tuân thủ những quy định về môi trường. Chính vì vậy, tại Đại hội XVII vào tháng 10 - 2007, ĐCS Trung Quốc coi vấn đề giải quyết tình trạng môi sinh, gia tăng nỗ lực bảo vệ môi trường cấp bách đến mức chấp nhận điều này có thể làm giảm mức tăng trưởng kinh tế. Theo số liệu của Bộ Nông nghiệp Trung Quốc (MOA), năm 2007, Chính phủ nước này đã đầu tư 6 tỷ NDT (821,9 triệu USD) để nâng cấp nguồn nước sinh hoạt cho gần 29 triệu người dân nông thôn. Cũng theo MOA, sang năm 2008, Chính phủ sẽ tiếp tục trợ cấp 6,4 tỷ NDT (876,7 triệu USD) để nâng cấp nguồn nước sinh hoạt cho 32 triệu hộ dân và 2,5 tỷ NDT (342,4 triệu USD) để cung cấp khí đốt cho 5 triệu hộ ở nông thôn.

Để giải quyết các vấn đề kinh tế - xã hội nói trên, các nhà lãnh đạo Trung Quốc đã đưa ra kế hoạch phát triển mới, trong đó đặc biệt chú ý phát triển nền kinh tế tri thức, tạo ra hàm lượng chất xám cao. Việc theo đuổi một nền kinh tế tri thức là con đường duy nhất giúp Trung Quốc điều hoà và giải quyết vấn đề bảo vệ môi trường với sự tăng trưởng kinh tế tốc độ cao, phát triển bền vững. Theo kế hoạch này, mức tiêu thụ nước cho mỗi đơn vị công nghiệp sẽ giảm 30%, tính hiệu quả của việc sử dụng nước tưới tiêu sẽ tăng 0,5%, tỉ lệ tái chế chất thải rắn công nghiệp sẽ tăng 60%; dân số sẽ bị khống chế ở mức dưới 1,36 tỷ dân; đất trồng trọt sẽ được duy trì với diện tích 120 triệu hec-ta; các chất thải chính gây ra tình trạng ô nhiễm sẽ được cắt giảm và đất trồng rừng sẽ chiếm tới 20% diện tích đất đai.

II. TRIỂN VỌNG KINH TẾ TRUNG QUỐC NĂM 2008, CHÍNH SÁCH CỦA CHÍNH PHỦ

Cơ quan Tình báo kinh tế (EIU) dự đoán, kinh tế thế giới năm 2008 sẽ tăng trưởng chậm hơn năm 2007 song vẫn nổi lên nhiều điểm sáng và hiện tượng đáng chú ý nhất vẫn thuộc về nền kinh tế Trung Quốc với tốc độ tăng trưởng 10,1% (giảm chút ít so với năm 2007) và sẽ tạo ra tổng sản lượng 3.940 tỷ USD. Năm 2008, Trung Quốc sẽ tận dụng Thế vận hội Bắc kinh để phát triển nhiều lĩnh vực kinh tế và đánh bóng hình ảnh đang phần nào bị suy giảm do nạn ô nhiễm môi trường và hàng hoá giá rẻ nhưng lại đầy tai tiếng trên thị trường quốc tế. Về mặt đối nội, dù nền kinh tế phát triển quá nóng đang gây cho Trung Quốc nhiều vấn đề nhưng theo dự đoán sang năm 2008 nó sẽ được làm nguội bớt bởi nhu cầu đối với hàng xuất khẩu nước này giảm sút. Năm 2008, thế giới sẽ được chứng kiến việc Trung Quốc thay thế Mỹ trở thành thị trường lớn nhất tiêu thụ hàng hoá xuất khẩu của các nước trong khu vực Đông Á. Quá trình thay đổi này đã bắt đầu từ mấy năm trước và ngày càng rõ nét, chứng tỏ mối quan hệ kinh tế giữa Trung Quốc với các quốc gia láng giềng ngày càng chặt chẽ.

Trung Quốc chủ trương năm 2008 sẽ tập trung vào "khống chế tốc độ, giảm sức ép giá cả". Song Tổ chức hợp tác kinh tế và phát triển (OECD) cảnh báo, nếu Trung Quốc không kiểm soát được nạn lạm phát trầm trọng kéo dài trong năm 2007, tình trạng đầu cơ chứng khoán và bất động sản sẽ tiếp tục gia tăng vào năm 2008. Theo OECD, giá thực phẩm

vẫn chưa thoả đáng trong năm tới và tốc độ lạm phát của Trung Quốc sẽ là 4,6%. Cho dù xu hướng chủ đạo của Chính phủ Trung Quốc là tiếp tục tập trung vào việc ngăn chặn nền kinh tế phát triển quá nóng thì "thế cân bằng này rất mong manh khi Trung Quốc vừa muốn tăng trưởng vừa không muốn lạm phát" (nhận định của Nick Lardy thuộc Viện nghiên cứu chiến lược Peterson có trụ sở tại Washington).

Theo các chuyên gia kinh tế Trung Quốc, bảo đảm an ninh lương thực đủ để cung cấp ổn định cho người dân là yếu tố quan trọng trong việc ngăn ngừa lạm phát. Năm 2007, thịt lợn là thực phẩm tăng giá mạnh nhất ở Trung Quốc với 56% và đây được coi là yếu tố chính đẩy CPI tăng cao. Bộ Nông nghiệp Trung Quốc cho biết, để khắc phục, trong năm 2008 nước này sẽ phấn đấu đạt sản lượng 53 triệu tấn thịt lợn đủ đáp ứng cho nhu cầu trong nước. Với mục tiêu cung cấp ổn định các sản phẩm nông nghiệp, trước mắt Trung Quốc sẽ triển khai 6 nhiệm vụ chính gồm tăng đầu tư vào nông nghiệp và nông thôn; giúp người nông dân tăng thu nhập; cải thiện cơ sở hạ tầng nông nghiệp; tăng cường áp dụng tiến bộ khoa học kỹ thuật cho sản xuất nông nghiệp; phục hồi phúc lợi xã hội và hoàn thiện hệ thống hoạt động kinh doanh vùng nông thôn. Trong năm 2008, ngành nông nghiệp Trung Quốc phấn đấu đạt sản lượng lương thực trên 500 triệu tấn và tăng thêm 6% mức thu nhập bình quân đầu người cho người dân nông thôn.

Năm 2008 là năm thứ 30 Trung Quốc tiến hành cải cách mở cửa và là năm tiến

hành Olympic Bắc Kinh, các nhà lãnh đạo nước này tiếp tục các chính sách nhằm tăng cường và cải thiện kiểm soát kinh tế vĩ mô, tích cực xúc tiến mở cửa, nâng cao chất lượng tăng trưởng kinh tế, tăng cường tiết kiệm năng lượng, giảm chất thải và bảo vệ môi sinh. Tại Hội nghị kinh tế Trung ương Trung Quốc họp ngày 5-12-2007, những chủ trương lớn của lãnh đạo Trung Quốc về kiểm soát kinh tế vĩ mô năm 2008 được đưa ra là: ngăn ngừa kinh tế quá nóng và phòng ngừa lạm phát; thực thi chính sách thắt chặt về tài chính tiền tệ; giải quyết tốt công tác "tam nông" (nông nghiệp, nông thôn, nông dân); đảm bảo an ninh lương thực; chú trọng phát triển công nghệ và phát triển cân đối; tiếp tục cải cách mở cửa; quan tâm hơn đến đời sống dân chúng và xúc tiến xây dựng xã hội hài hoà.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. www.gov.cn 28.11.2007
2. <http://biz.yynet.com/vien> 24.1.2008
3. <http://sina.com.cn> 24.1.2008
4. <http://opinion.hexun.com> 24.1.2008
5. Tin kinh tế, TTXVN, các số tháng 10, 11, 12-2007 và tháng 1, 2-2008
6. Tin TKĐB, TTXVN các số tháng 10, 11, 12-2007 và tháng 1, 2-2008
7. Tạp chí Ngoại thương các số năm 2007
8. Báo Kinh tế và đô thị các số năm 2007